

Informatienota voor de raad

Datum 18 november 2020

Onderwerp	Drugs
Versienummer	V1.0

Portefeuillehouder Peter Snijders
Klaas Sloots
Michiel van Willigen

Informant W. Jonker
S. Hijlkema

Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Fysieke Leefomgeving

Telefoon 038 498 2529

Email s.hijlkema@zwolle.nl
w.jonker@zwolle.nl

Bijlagen Zwolse cijfers (onderdeel van deze notitie)

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

Onderhavige informatienota over de drugssituatie en het beleid in Zwolle.

Datum 18 november 2020

[Toelichting op het voorstel](#)**Inleiding**

De raad was voornemens om eerder dit jaar een informatieronde te organiseren over het onderwerp drugs, wat vanwege corona niet kon doorgaan. Omdat het college het belangrijk vindt dat raadsleden zich een goed beeld kunnen vormen van dit onderwerp, sturen we daarom deze informatienota.

Kernboodschap

Nederland, waaronder Zwolle, heeft te maken met verschillende facetten van drugsproblematiek. Denk aan overlast en criminaliteit op straat, maar ook aan de georganiseerde criminaliteit die in de schaduw van de samenleving opereert, met soms geweldsincidenten tot gevolg. We hanteren een breed pakket aan maatregelen en werkwijzen om deze problemen tegen te gaan, waarbij we steeds integraler, preventiever en gericht te werk gaan. We willen in eerste instantie voorkomen, en pas als het nodig is genezen. Het is een thema dat vol in ontwikkeling is en wat de komende jaren onze aandacht zal blijven vragen. Drugs is reeds geprioriteerd in de veiligheidsvisie 2019-2022.

Toelichting***De drugsproblematiek in Nederland in het kort***

Voordat we ingaan op de drugsproblematiek en aanpak in Zwolle, is het zinvol om in grove penningen de context te schetsen van de Nederlandse drugsproblematiek.

Hoewel het produceren, bezitten en verhandelen van drugs in Nederland illegaal is, zijn drugs een significant onderdeel van de Nederlandse samenleving. We geven hiervan enkele inzichten ter illustratie (gebaseerd op de *Nationale Drugs Monitor*, uitgebracht in 2020 door het WODC & Trimbos Instituut, het rapport *Waar een klein land groot in kan zijn. Nederland en synthetische drugs in de afgelopen 50 jaar*, uitgebracht in 2018 door de Politieacademie en het rapport *Jeugd en Riskant gedrag 2019*, uitgebracht in 2020 door het Trimbos Instituut):

- Van de volwassenen (18+) gebruikte in 2018 meer dan een miljoen cannabis (7,5%), 380.000 ecstasy (2,8%), 220.000 cocaïne (1,6%), en 150.000 amfetamine (1,1%).
- Eén op de tien (10%) leerlingen van 12 t/m 16 in het voortgezet onderwijs heeft ooit cannabis gebruikt en 2,8% heeft ooit tenminste een van de harddrugs (xtc, cocaïne enz.) gebruikt.
- Ongeveer een kwart van de Nederlandse bevolking heeft wel eens overlast ervaren van drugshandel of drugsgebruik in de eigen buurt (peiljaar 2017). Een minderheid (3,5%) ervaart hier veel overlast van.
- In 2018 deed de politie 578 opsporingsonderzoeken naar georganiseerde drugscriminaliteit: 122 naar grootschalige hennepcultuur, 252 naar cocaïne- en heroïnehandel, en 204 naar productie en handel in synthetische drugs. Meer dan een kwart van de totale opsporingsonderzoeken waren

Datum 18 november 2020

gericht op overtredingen van de Opiumwet, en het aantal opsporingsonderzoek is de laatste jaren sterk gestegen.

- Liquidaties in Nederland zijn meestal het gevolg van conflicten gerelateerd aan de handel in drugs. In 2018 vonden er 20 liquidaties plaats. Tussen 2000 en 2018 schommelt het aantal liquidaties rond een gemiddelde van 26 per jaar.
- In 2018 zaten meer dan 1400 personen gedetineerd vanwege een opiumdelict.
- Criminelen verdienen exorbitante geldbedragen met de productie en handel van synthetische drugs. Onderzoekers schatten een jaaromzet van *ten minste* 18,9 miljard per jaar.
- Het merendeel van de in Nederland geproduceerde drugs zijn bestemd voor de export, naar schatting 80%.

Drugs en veiligheid in Zwolle

Drugs heeft sinds oudsher de aandacht vanuit veiligheid. Hierbij ligt het zwaartepunt op het zoveel mogelijk voorkomen, herstellen en tegengaan van onveilige of criminele situaties (denk aan het tegengaan handel en overlast, aanpak criminele drugsnetwerken, persoonsgebonden aanpak veelplegers en de aanpak van drugspanen). Het is een onderwerp wat stevast terugkomt in de veiligheidsplannen van politie, gemeente en OM.

In Zwolle hebben we in meer of mindere mate te maken met de facetten van drugsproblematiek: drugsoverlast (bijvoorbeeld handelen en gebruiken op straat, aan- en afvoer van drugskoeriers, drugspanen, illegale hennepkwekerijen enzovoorts). Ook is de georganiseerde criminaliteit in Zwolle actief. We weten dat er meerdere netwerken zich in de stad bezighouden met (hard)drugscriminaliteit, wat ook leidt tot openbare orde incidenten (bijvoorbeeld schietpartijen). In de bijlage is nog aanvullend cijfermateriaal te vinden van de politie (geregistreerde drugs misdrijven en overlast) en van Buurt-voor-Buurt onderzoeken (beleefde overlast door inwoners).

Drugs is op meerdere plekken geprioriteerd in ons veiligheidsbeleid (de veiligheidsvisie), en is daarnaast ook standaard onderdeel van ons reguliere veiligheidswerk. We lichten dit verder toe.

Veiligheidsvisie 2019-2022 en visie Toezicht openbare ruimte 2025

In de meest recente veiligheidsvisie 2019-2022 komt drugs in een aantal prioriteiten terug:

- Ondernijning. Vanuit deze hoek is aandacht voor de georganiseerde criminaliteit die veelal verantwoordelijk is voor de drugsproductie en –distributie en de daarmee gepaarde veiligheidsproblemen.
- Druggerelateerde overlast. Hierbij gaat het om de overlast die burgers ervaren van drugsoverlast. Hierbij valt te denken aan drugsafval, straathandel en het aan- en afrijden van drugskoeriers.
- Jeugdcriminaliteit en –overlast. Een deel van de drugscriminaliteit wordt veroorzaakt door jongeren of jongeren zijn erbij betrokken.

Datum 18 november 2020

- Digitale veiligheid. Online worden illegale drugs aangeboden en zijn relatief makkelijk verkrijgbaar.

In het verlengde van de veiligheidsvisie is ook de visie Toezicht openbare ruimte 2025 noemenswaardig (vastgesteld in 2019). Met deze visie werkt Zwolle toe naar een stevigere toezichtsorganisatie, die daardoor in de toekomst ook meer en beter dan nu een bijdrage kan leveren aan de drugsoverlast in wijken en buurten.

Lopende activiteiten en projecten

Hieronder volgt een bondige opsomming van activiteiten en projecten waarmee we drugsproblematiek bestrijden. Deze zijn van verschillende orde wat betreft intensiteit, capaciteit en geld wat ermee gemoeid gaat, maar dragen allemaal bij aan het tegengaan van drugsproblematiek.

Programma ondermijning. We voeren het programma ondermijning uit, om te komen van een incidentgerichte aanpak naar een systeemgerichte aanpak van ondermijning. Vanuit daar richten we de randvoorwaarden in die nodig is om een stad en organisatie te hebben die weerbaar is tegen ondermijning. Op dit moment is bijvoorbeeld het hernieuwde Damoclesbeleid (regelt de wijze waarop de burgemeester bestuursrechtelijke (herstel)sancties kan opleggen bij illegale (verkoop)punten of productieplaatsen van verdovende middelen) recent door de burgemeester en het college vastgesteld, en werken we aan het actualiseren van het BIBOB-beleid (regelt de wijze waarop de gemeente zoveel mogelijk voorkomt dat zij ongewild de onderwereld faciliteren, bijvoorbeeld het witwassen van drugsgelden).

City Deal Zicht op ondermijning. We doen mee met deze innovatieve City Deal, wat een landelijk samenwerkingsverband betreft tussen 14 gemeenten, 3 ministeries, de Belastingdienst, het OM, de Nationale Politie en het CBS. Het doel van deze City Deal is om met behulp van nieuwe methoden van data-analyse zicht te krijgen op lokale en regionale patronen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit – waaronder drugs – en om gelegenheidsstructuren en kwetsbare sectoren en branches te identificeren. Een aantal voorbeelden van drugsrelevante analyses: analyses van drugsdelicten en – verdachten, van persoonskenmerken verdachten drugsdelicten, van risicofactoren jonge aanwas (8-23) en van (kenmerken van) drugslabs en hennepkwekerijen. Met deze analyses krijgen we veel beter en gedetailleerder inzicht in de problematiek waarop we onze aanpak afstemmen en de effectiviteit vergroten.

Coördinatiepunt ondermijning. Hier komen signalen binnen van ondermijnende criminaliteit, waaronder drugs, die worden verrijkt, geduid en aangepakt. Dit gebeurt in een keten van netwerkpartners met daarin partners als de politie, het OM, de belastingdienst en het Regionale Informatie- en Expertisecentrum voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Datum 18 november 2020

Hennepconvenant en -protocol. Hierin zijn afspraken gemaakt over wat partijen (politie, belasting, OM, UWV, netbeheerders, woningcorporaties) doen bij het constateren van illegale hennepcultuur. Dit varieert van het geven van een waarschuwing tot aan een strafrechtelijke interventie. In 2019 waren er 9 illegale hennepplantages waarbij we integraal optraden.

Persoonsgeboden aanpak Veiligheidshuis IJsselland. In dit samenwerkingsverband werken zorg- en veiligheidspartners samen rondom personen met complexe problematiek, waaronder ook drugsproblematiek, bij zowel jongeren als volwassenen. Het doel is om ervoor te zorgen dat de meest betekenisvolle interventie wordt genomen vanuit de mogelijkheden van straf, zorg en bestuur.

Aanpak drugspanden. Indien nodig sluiten we panden (bevoegdheid van de burgemeester) waar drugs is aangetroffen en/of gehandeld wordt. Tot op heden zijn in 2020 twee woningen en twee lokalen gesloten voor de duur van drie maanden.

Coffeeshopbeleid. Met het coffeeshopbeleid (geactualiseerd in 2019) beogen we de mogelijke drugsoverlast zoveel mogelijk te beperken. Hierbij werken we o.a. met beheerscommissies die de overlast monitoren en maatregelen nemen of initiëren. Zwolle heeft vijf coffeeshops, hetgeen tevens het maximum aantal is volgens het beleid.

Aanpak criminele jeugdgroep(en). Sommige jongeren vormen met elkaar een netwerk waarin zij zich schuldig maken aan strafbare feiten, ook drugsgerelateerd. Hiervoor hebben we een specifieke groepsaanpak waarin meerdere partijen samenwerken vanuit zorg en veiligheid. Vanuit hier pakken we bijvoorbeeld straatdealers aan, onder meer met de inzet van een last onder dwangsom.

Keurmerken Veilig Uitgaan, Ondernemen en Winkelgebieden. We zijn met verschillende partners verenigd in het bereiken en behouden van een veilig uitgaansgebied, veilige bedrijventerreinen en een veilig winkelgebied. Hierin wordt integraal gewerkt aan veiligheid. Druggerelateerde problematiek kan hierbij ook aan de orde zijn waarvoor we maatregelen treffen.

Begeleidingscommissies. Op sommige locaties van beschermd wonen (bijvoorbeeld Leger des Heils aan de van Burgemeester van Walmuslaan en zorgcluster Pannekoekendijk) monitoren begeleidingscommissies de overlast en nemen indien nodig maatregelen. Soms is deze overlast druggerelateerd.

Aanpak Duurzaam tegengaan harddrugproblematiek. Een aantal geweldsincidenten in de stad komen voort uit onderlinge strijd in de harddrugscriminaliteit. Daarom werken meerdere partijen (o.a. politie, OM, belasting, gemeente) samen om het geweld te stoppen, deze criminelen een halt toe te roepen en om nieuwe, jonge aanwas te voorkomen.

Datum

18 november 2020

Onderzoek naar jeugdproblematiek Bureau BEKE. Onderdeel van de jeugdproblematiek is de drugsproblematiek waar jongeren bij betrokken zijn. Bureau BEKE onderzoekt deze problematiek op de aard, omvang en werking en Zwolle, evalueert ons beleid en doet aanbevelingen ter verbetering van onze aanpak. Geschatte afronding is januari 2021.

Incidentmanagement. Soms leiden problemen in de onderwereld van drugs tot geweldincidenten in de stad, bijvoorbeeld schietpartijen. Hierdoor kan onrust in de stad of bepaalde wijken ontstaan. In die situaties coördineren we de aanpak om de maatschappelijke rust weer te herstellen.

Wijkaanpak. Vanuit wijkmanagement is er aandacht voor drugsoverlast in de wijken en buurten. Samen met de partners in de wijk worden hiertegen passende maatregelen genomen.

Districtelijk project Veilig Buitengebied. Zwolle werkt samen met 10 andere gemeenten en partners aan veiligheid in het district IJsselland. Hier draait het project Veilig Buitengebied, wat als doel heeft om het buitengebied weerbaarder te maken tegen ondermijnende criminaliteit. Dit project wordt gefaseerd uitgerold in het district en zal volgend jaar ook in Zwolle vorm worden gegeven. Er is dan bijvoorbeeld aandacht voor bewustwording bij de inwoners en ondernemers die aantrekkelijk zijn om te worden benaderd voor criminelen voor illegale activiteiten. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van schuren voor drugsproductie of het aangaan van leningen waarvoor criminele gunsten worden gevraagd.

Wet BIBOB. Met het toepassen van de Wet BIBOB (Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) voorkomen we dat we ongewild een vergunning verlenen aan criminelen of ten behoeve van criminele activiteiten. Zoals eerder aangegeven wordt dit beleid geactualiseerd.

Drugs en maatschappelijke ontwikkeling

Drugsproblematiek speelt bij verschillende beleidsonderwerpen op het gebied van maatschappelijke ontwikkeling.

Onderwijs en drugs

Er wordt gewerkt aan het versterken van weerbaarheid van kinderen en jongeren. Bij een flink aantal scholen in het primair onderwijs (PO) gebeurt dit door subsidiëring van het Marietje Kessels Project (uitgevoerd door Stichting Vechterweerd), gericht op algemene versterking van weerbaarheid. Dit gaat niet expliciet over middelengebruik, maar weerbaarheid heeft hier natuurlijk invloed op.

Op ongeveer de helft van de scholen voor voortgezet onderwijs (VO) gebeurt dit door subsidiëring in cofinanciering met onderwijs van THINK op school, een programmatische aanpak gericht op 4

Datum

18 november 2020

hoofdthema's: omgaan met verschillen, goed voor jezelf zijn, vriendschappen en relaties en gezondheid. Bij het thema gezondheid zal middelengebruik en/of handel vaak een thema zijn. Tactus is één van de kernpartners in de aanpak. Zij gebruiken hun rol in THINK op school ook om problemen bij leerlingen/in klassen te signaleren om daar vervolgens – vaak individueel – mee aan de slag te gaan. Op PO en VO scholen spelen daarnaast de ondersteuningsteams een rol als er problemen spelen met middelengebruik bij individuele of groepen leerlingen. In de aanpak daarvan is Tactus ook weer een belangrijke partner.

Jeugdhulp en drugs

Een jeugdige of ouder die informatie over drugsgebruik wil, advies nodig heeft of hulp wil vragen bij problemen rond drugsgebruik, kan daarvoor terecht bij het Sociaal Wijkteam. Ook bij de huisarts kan dit besproken worden en kan evt. hulpverlening ingeschakeld worden. En ook via het onderwijs kan een hulpvraag in beeld komen, bijvoorbeeld doordat een leerkracht met een jongere of zijn ouders in gesprek gaat met het ondersteuningsteam op de basisschool of de middelbare school. In de ondersteuningsteams zitten ook medewerkers van het Sociaal Wijkteam. Tactus is een van de belangrijkste partners als het gaat om verslavingszorg. Maar daarnaast zijn er meerdere jeugdhulpaanbieders in Zwolle die passende hulp kunnen inzetten, zoals GGZ-verslavingszorg, afhankelijk van de specifieke situatie van een jongeren en eventuele bijkomende problemen in het gezin. Problematisch drugsgebruik kan duiden op achterliggende problematiek. Het is dan belangrijk om niet alleen hulp te bieden bij de verslaving, maar ook om de achterliggende problemen bespreekbaar te maken en samen met het gezin naar oplossingen te zoeken.

Verslavingszorg

Het verslavingsbeleid bij maatschappelijke ontwikkeling heeft als doel het voorkomen en beperken van gezondheidsschade, maatschappelijke uitval en overlast als gevolg van verslaving en overmatig drank- en middelengebruik. Het verslavingsbeleid heeft twee pijlers:

1. De sociale verslavingszorg heeft als doel het voorkomen en verminderen van risico's, door zorg te dragen voor gezonde omstandigheden van middelengebruik, verslaafden (on)gevraagd toe leiden naar reguliere zorg en komen tot meer maatschappelijk participatie en zo zelfstandig mogelijk functioneren.
2. Preventief verslavingsbeleid heeft als doel door voorlichting en individuele contactlegging het zoveel mogelijk voorkomen, vroegtijdig signaleren en terugdringen van verslavingsproblemen waarbij vooral ingezet wordt op jeugdigen.

Bij sociale verslavingszorg bestaat de doelgroep uit verslaafde zorgmijders, zorgmissers en hinderende hulpeisers en uit verslaafden met problemen met of onvoldoende mantelzorg, huisvesting, dagbesteding of sociale contacten.

Bij de preventie bestaat de doelgroep uit jongeren met risicovol middelengebruik en (grote kans op) verslaving.

Datum

18 november 2020

Tactus is voor de gemeente Zwolle één van de belangrijkste partners op het gebied van voorkomen van drugsgebruik. Daarnaast wordt er aandacht aan besteed op scholen en bieden we behandeling en begeleiding voor jeugdigen. De behandeling van volwassenen met een verslaving is onderdeel van de zorgverzekeringswet en daarmee geen verantwoordelijkheid onder de Wmo. De begeleiding van volwassenen met drugsgerelateerde problematiek is wel een verantwoordelijkheid van de gemeente.

Tactus Verslavingszorg

Tactus voert, naast jeugdhulp, voor de gemeente Zwolle de verschillende activiteiten uit. Hieronder lichten we deze toe.

Opvang en zorg

Er is een dagcentrum waar verslaafden terecht overdag terecht kunnen. Hier is een alcohol en drugs gebruikersruimte zodat er veilig gebruikt kan worden. Hier is begeleiding aanwezig waardoor de verslaafden 'in beeld' zijn en indien mogelijk gestart kan worden met herstel.

Casemanagement

Casemanagement is het begeleiden en toeleiden naar zorg en behandeling van langdurig verslaafde cliënten, met complexe problematiek die willen herstellen. De inzet is dat cliënten weer betekenisvol kunnen deelnemen aan de samenleving. Bij casemanagement gaat het om jongeren en volwassen met langdurig alcohol- en harddrugsverslaafden met meervoudige, complexe problemen op verschillende leefgebieden.

Preventie

Tactus voert verschillende preventieve activiteiten uit. Ze ondersteunen professionals door ze te informeren en te trainen. Hierbij kan gedacht worden aan professionals van andere (zorg)organisaties en scholen. Ook wordt er voorlichting en training gegeven aan risico groepen, naasten en algemeen publiek.

Tot besluit

De Nederlandse drugsproblematiek is veelomvattend, internationaal vervlochten en raakt aan veiligheid, gezondheid, welzijn, cultuur en de samenleving als geheel. We praten hier over een mondiaal, nationaal, regionaal en lokaal probleem. Ook in Zwolle hebben we er mee te maken en zal dit zo voorlopig zo blijven, beschouwend tegen een achtergrond van toenemende georganiseerde criminaliteit, ambivalent rijksbeleid, steeds professionelere drugscriminelen, een Nederlandse cultuur van sociaal geaccepteerd drugsgebruik, nieuwe gemeentelijke taken zonder de benodigde financiën en de schaa sprong die Zwolle de komende jaren gaat doormaken. Zoals uit deze notitie blijkt werken we vanuit meerdere invalshoeken om de drugsproblematiek in Zwolle zoveel mogelijk te voorkomen, te

Datum 18 november 2020

beperken en te beheersen. We doen dit steeds professioneler, innovatiever en gericht, in samenwerking met allerlei partners en op meerdere schaalniveaus.

Consequenties

Geen.

Financiën

Geen.

Communicatie

Deze nota is aangeboden aan de gemeenteraad.

Vervolg

We blijven doorgaan met onze aanpak en intensiveren deze waar nodig. Hierbij zetten we in op een integrale benadering die zowel preventief als repressief is georiënteerd.

Openbaarheid

Deze nota is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Ingrid Geveke

Datum 18 november 2020

BIJLAGE: ZWOLSE CIJFERS*Drugsmisdrijven in Zwolle – 2010 t/m 2019*

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal drugs- misdrijven	155	95	65	75	95	105	90	95	110	110

Bron: CBS (2020). CBS Statline, geraadpleegd september 2020

Ervaren drugsoverlast Zwolle

	Percentage inwoners die vaak drugsoverlast ervaren			
Wijken	2014	2016	2018	2020
Binnenstad	11	11	13	17
Diezerpoort	7	10	10	11
Kamperpoort- Veerallee	2	6	9	7
Holtenbroek	21	12	7	13
Assendorp	5	3	4	5
Wipstrik	1	1	2	1
Ittersum	2	2	2	2
Westenholte	0	0	1	2
Stadshagen	1	1	1	4
AA-landen	1	2	1	3
Schelle	1	1	1	2
Vechtlanden	2	4	0	1
Berkum	0	0	0	0
Marsweteringlanden	1	0	0	0
Poort van Zwolle	14	6	0	12
Soestweteringlanden	0	0	0	2
Gemiddelde	4	4	3	5

Bron: Gemeente Zwolle (2020). Cijfersoverzwolle.nl, geraadpleegd november 2020